

STRUCTURA SISTEMULUI BANCAR ROMANESC ÎN CONTEXTUL ECONOMIC ȘI FINANCIAR ACTUAL

(Romania banking structure in the current economic and financial context)

Rodica Oana Ionita¹ și Ion Stancu²

¹⁾²⁾ *Academia de Studii Economice, Bucuresti, Romania*

Rezumat

Scopul acestei lucrări este de a identifica importanța sistemului bancar în contextul economic și financiar actual din România în perioada 2000-2014. Cercetarea pornește având la bază rolul sistemului bancar ca și pilon al sistemului financiar din România. Ipoteza cercetării constă în faptul că există variabile aparținând sectorului bancar ce ne oferă un semnal de avertizare asupra unor perioade de dificultate cu care se confruntă sistemul financiar. Succesul constă în determinarea acestor variabile cu un interval de timp suficient înainte de producerea efectelor negative asupra economiei, astfel încât să se poată acționa pentru diminuarea potențialelor efecte negative ce pot apărea. Acest lucru este posibil dacă variabilele sunt monitorizate în timp continuu, fiind un proces dinamic și dacă se efectuează raționamente bazate pe substanța economică a variabilelor analizate. Utilitatea modelului constă în faptul că odată identificate aceste variabile de avertizare timpurie, acestea pot fi incluse în obiectivele de politică monetară ale factorilor de decizie, astfel încât comportamentul acestora să fie în mod continuu analizat și monitorizat pentru a identifica potențiale efecte adverse asupra celorlate variabile economice prin contagiune, precum și asupra economiei țării. Lucrarea prezintă de asemenea și

Abstract

The purpose of this paper is to identify the importance of the banking system during the current economic and financial in Romania during 2000-2014. The research is focused on the role of the banking system as a pillar of the financial system in Romania. The research hypothesis is that there are variables owned by the banking sector which gives us warning signals for the periods of distress facing by the financial system. The success is to determine these variables with a sufficient time before the negative effects on the economy, so that they can act to mitigate any potential negative effects that may occur. This is possible if the variables are continuously monitored, thus being a dynamic process and if there are performed professional judgments based on the economic substance of the analyzed variables. The utility model is that once identified these early warning indicators, they can be included in the objectives of monetary policy makers, so that their behavior will be continuously analyzed and monitored to identify potential adverse effects of other economic variables by contagion, as well as on the economy. The paper also presents the importance of the Basel Committee on banking supervision. Analyzing the behavior of key banking variables, we could identify those moments of economic and financial difficulties which were felt on the entire economic system.

importanța rolului deținut de Comitetul Basel de Supraveghere asupra sistemului bancar. Analizând comportamentul variabilelor bancare cheie, am putut identifica acele momente de dificultate economică și financiară care au fost resimțite asupra întregului sistem economic.

Cuvinte-cheie: sistem bancar, avertizare, dificultate financiară, influențe economice

Keywords: banking system, warning, financial difficulty, economic influences

Clasificare JEL: G01, E5

JEL classification: G01, E5

Introducere

Având în vedere sporirea vulnerabilităților economico-financiare cauzate de contextul global actual, s-a dezvoltat necesitatea de a identifica sursele de incertitudine și de a înțelege originea acestora, precum și necesitatea de a include aceste șocuri macroeconomice în cadrul modelelor de politici.

Aceste evenimente atrag atenția asupra nevoii primordiale de corelare a obiectivelor politicilor micro-economice, macro-economice și monetare. Instrumentele fiecărui tip de politici menționate anterior trebuie să fie interconectate pentru a ajuta împreună la obținerea obiectivului comun și anume stabilitatea financiară.

Deoarece stabilitatea financiară arată capacitatea sistemului financiar de combatere a șocurilor, coroborată cu recenta criză din domeniul creditelor imobiliare ("mortgage bubble"), a fost dezvoltată necesitatea de a lua în considerare impactul sectorului bancar asupra sistemului financiar. O mai bună înțelegere a modului în care acesta funcționează, a componentelor și instrumentelor sale, ajută la construirea unor modele eficiente pentru a capta răspunsul sistemului financiar la șocurile sistemului bancar.

1. Recenzia literaturii de specialitate

Modelele de măsurare a crizelor bancare sunt considerate a fi mult mai complexe și mai greu de pus în aplicare. În articolul "Bank insolvency: bad luck, bad policy or bad banking", Gerard Caprio, Jr. (1996) și Daniela Klingebiel (1996) definesc un episod de criză sistemică bancară, în cazul în care o țară a înregistrat o erodare a capitalului bancar și dacă costurile estimate ale acestor evenimente sunt semnificative. Concluzia autorilor este că variabilele macroeconomice și bancare, dețin un rol important și faptul că reprezentanții de politică monetară ar trebui să dezvolte un cadru care să permită băncilor să răspundă la astfel de șocuri pentru o mai bună monitorizare a sistemului bancar.

În lucrarea "Macroeconomic management and Bank soundness", Carl-Johan Lindgren Garcia și Matt g. Sal (1996) stabilesc o distincție între crizele bancare (sistemice) și problemele bancare, definite ca "intervenții semnificative pentru a minimiza efectele unor

crize locale sau non-sistemice". Crizele bancare sunt definite ca episoade de "Bank's run", schimbări ale structurii portofoliului, prăbușirea unor companii financiare și intervenții masive ale guvernului pentru a minimiza impactul acestora asupra celorlalte instituții din sistem.

Asli Demirguc-Kunt și Enrica Detragiache (1977) definesc o criză bancară, ca un episod în care rata activelor neperformante raportate la totalul activelor băncii depășește 10% și costul operațiilor de salvare este mai mare de 2% din PIB. Crizele bancare sunt adesea identificate prin evenimente precum falimente bancare, naționalizarea băncilor, înghețarea depozitelor, achiziții și fuziuni bancare. Graciela Laura Kaminsky și Carmen Reinhart (1999) identifică începutul crizelor bancare prin evenimente cum ar fi apariția unor retrageri masive de capitaluri care cauzează închiderea și fuziuni/achiziții ale instituțiilor financiare sau "bailout-uri" al uneia sau mai multor instituții financiare importante, care sunt urmate de o serie de alte evenimente asemănătoare. În conformitate cu această definiție, un episod al unei crize bancare încetează atunci când guvernul sistează asistența acordată.

Adrian Cosmescu (2015) prezintă o serie de aspecte legate de supravegherea bancară, în relație cu măsurile micro-prudențiale și macro-prudențiale. Potrivit autorului, supravegherea prudențială vizează reducerea riscului sistemic, concentrându-se pe băncile cu importanța sistemică, în timp ce măsurile micro-prudențiale se concentrează pe controlul riscurilor care afectează lichiditatea și soliditatea unei bănci. În contextul interdependenței dintre economia reală și politicile financiare-prudențiale, simpla existență a acestora nu este suficientă, necesitând o abordare macroprudențială cu obiectivul de a reduce riscul financiar. Modelul de evaluare în funcție de riscurile sistemului bancar trebuie să fie corectat în mod constant pentru a încorpora gradul crescut al riscului de intermediere financiară și apariția inovației financiare, care este resimțită din ce în ce mai puternic.

Rolul monitorizării stabilității financiare este de a informa în mod continuu pe cei responsabili pentru deciziile de politică, despre vulnerabilitățile existente în sistemul financiar. Întrucât este foarte dificil procesul de prognoză și prevenire a șocului, este importantă monitorizarea vulnerabilităților în patru domenii majore: piața activelor, sistemul bancar, sistemul bancar de tip "shadow banking" și sistemele non-financiare.

Componentele sistemului financiar românesc sunt următoarele: sistemul bancar, sistemul asigurărilor, sistemul fondurilor private de pensii, instituțiile financiare nebankare și piața de capital. Astfel, piețele financiare (piețele monetare și piețe de capital) sunt concepute pentru a direcționa surplusul resurselor creditorilor către debitorii (care au un deficit de capital). Intermediarii financiari (băncile și companiile de asigurări) sunt concepute pentru a aduce împreună indirect, creditorii și debitorii.

Intrucât în România sistemul bancar are ponderea cea mai mare în cadrul sistemului financiar, ne vom concentra atenția asupra analizei sistemului bancar. În cadrul sistemului bancar, băncile cu importanță sistemică sunt acele bănci ale căror dificultăți sau default-uri pot determina întreruperea funcționării întregului sistem financiar. Printre măsurile standard de amplificare a acestor evenimente sunt adecvarea capitalului, managementul lichidității de active și finanțarea pe termen scurt. Aceștia reprezintă de fapt indicatori ai riscurilor viitoare, care apar cu diferite lag-uri.

Pentru a proteja sistemul financiar și a asigura stabilitatea financiară, este necesar să se identifice principalele surse de risc și de vulnerabilitate, fiind cunoscut faptul că băncile, companiile de asigurări și alte instituții financiare constituie prima linie de apărare împotriva crizelor financiare. În același timp, nu sunt de neglijat nici măsurile întreprinse de autoritățile publice pentru a preveni sau atenua crizele financiare, ele fiind o a doua linie de apărare împotriva riscului. Aceste măsuri includ: reglementare prudențială (inclusiv regulile ce

trebuie respectate de instituțiile financiare în sensul unui management eficient al riscului și siguranței fondurilor deponenților) și difuzarea de informații pentru a promova disciplina de piață, supravegherea prudentială (asigurarea conformității cu aceste reguli de către instituțiile financiare), activități de monitorizare și evaluare, în scopul identificării riscurilor și vulnerabilităților sistemului financiar.

Raportul "Global Competitiveness report" aparținând Forumul Economic Global pentru perioada 2014-2015 analizează competitivitatea a peste 140 de economii în funcție de productivitatea și prosperitatea acestora. Din aceasta, noi am extras informațiile referitoare la clasificarea României la nivel 2 în ceea ce privește nivelul de dezvoltare ("efficiency-driven"). Luând în considerare cei 12 factori de comparabilitate propuși în contextul competitivității (mediul macroeconomic, infrastructură, sănătate și educație, educație și formare, eficiența pieței de bunuri, eficiența pieței forței de muncă, dezvoltarea pieței financiare, dezvoltarea tehnologică, dimensiunea pieței, diversificarea afacerilor, inovare, instituții), România se află pe locul 59. În figura nr. 1 este prezentată analiza efectuată pentru România.

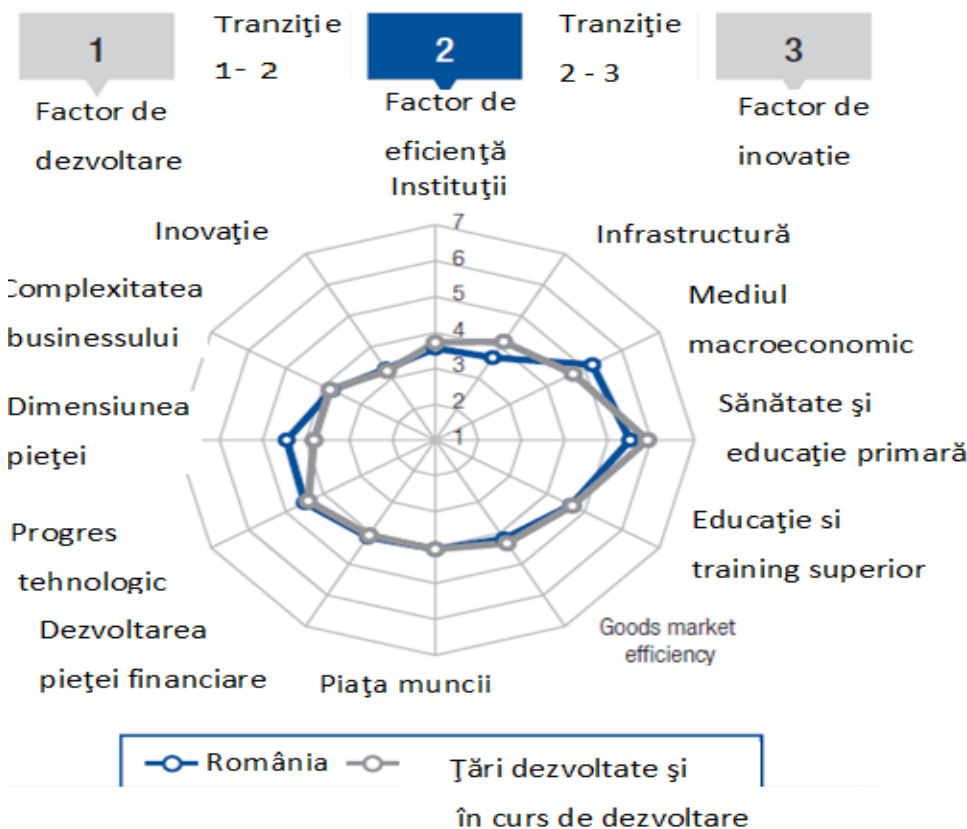

Figura nr 1. Analiza productivității României
 Sursa: Raportul Global de Competitivitate, World Economic Forum

Un rol extrem de important în vederea supravegherii financiare îl deține Comitetul Basel de Supraveghere bancară (Basel Committee on Banking Supervision), care lucrează împreună pentru reglementarea, supravegherea băncilor și pentru a asigura stabilitatea financiară la nivel global. Deși acesta a fost stabilit încă din anul 1960 pentru a ajuta băncile să facă față globalizării, și-a adaptat recomandările și standardele de supraveghere în mod continuu pentru a putea răspunde noilor provocări cu care se confruntă sistemul bancar și implicit cel financiar. Comitetul Basel a introdus în anul 1997 conceptul de supraveghere bancară în funcție de evaluarea riscurilor.

Comitetul Basel (2015) prin Lucrarea „Guidelines for identifying and dealing with weak banks” oferă un ghid de identificare a ariilor problematice ale unei bănci, măsurile de corectare, precum și o serie de rezoluții și strategii de ieșire din astfel de situații. Autorul definește băncile problematice ca fiind acelea a căror lichiditate și solvabilitate este depreciată dacă nu se fac îmbunătățiri financiare, ale profilului de risc, ale modelului de afacere, ale sistemelor și controalelor de risc management și ale guvernantei corporatiste. Aceste bănci se confruntă cu guvernanta corporatistă slabă, resurse financiare neadecvate, calitate slabă a activelor, strategie de afacere necorespunzătoare și sisteme de control slabe. Persistența unor astfel de probleme de a lungul timpului creează deficiențe majore, iar pentru a le putea monitoriza și redresa, supraveghetorii trebuie să facă distincția între simptomele și cauzele problemelor bancare. Primul rol în identificarea timpurie a problemelor îl deține consiliul de administrație și managementul băncii.

Băncile problematice reprezintă un fenomen global ce constituie o provocare continuă pentru supraveghetori și autorități în vederea minimizării impactului asupra întregului sistem, evitând astfel producerea unui eveniment sistemic. De-a lungul timpului au fost identificate aspecte comune ale băncilor problematice precum lipsa angajamentelor contingente și a înțelegerii instrumentelor disponibile, generând întârzieri în luarea deciziilor de remediere și impactând costurile ridicate de salvare a băncilor. Obiectivul central al supravegherii bancare este menținerea stabilității și a încrederii în sistemului bancar. Pentru a îndeplini acest obiectiv, acțiunile de supraveghere vizează conservarea valorii activelor bancare. Identificarea timpurie a acestor probleme cuprinde modele de avertizare timpurie (“early warning system”), supraveghere macroeconomică și teste de stres. Simptomele unei bănci cu probleme includ lipsa profitabilității, calitatea scăzută a activelor, pierderi de capital, îndatorare excesivă, lichiditate scăzută, concentrarea excesivă a riscului și probleme reputaționale. Cauzele unor astfel de deficiențe sunt considerate neadecvarea modelului de afaceri, guvernanta corporatistă slabă și un proces deficitar de luare a deciziilor.

Cerința de adecvare a capitalurilor este o condiție necesară, dar nu suficientă pentru stabilitatea sistemului bancar. Aceasta trebuie corelată cu o lichiditate puternică. Prețul extrem de scăzut al finanțării înainte de începerea crizei, a crescut rapid în perioada următoare, indicând pierderi masive de lichiditate. Riscul ratei dobânzii, riscul operațional și riscul strategic au revenit în atenția supraveghetorilor în condițiile creșterii complexității canalelor de intermediere, produselor bancare și a software-urilor bancare. Acestea, alături de expunerile excesive la risc, pierderile datorate creditelor neperformante, problemele de lichiditate și neadecvarea capitalului, au scos la lumină o serie de deficiențe ale guvernantei corporatiste, bazate pe politici compensatorii care vizează obținerea unui obiectiv în detrimentul altui obiectiv, precum și existența unor sisteme deficitare de control intern.

Scopul identificării băncilor cu probleme este acela de a limita tendința de expansiune, având în vedere riscul semnificativ pe care băncile mari și interconectate îl impun asupra sistemului. Supraveghetorii s-au axat pe dezvoltarea unor instrumente și tehnici de diminuare a riscului, precum testarea la stres și modelele de avertizare timpurie. Modelele de testare la

stres analizează cum sunt impactate pierderile, câștigurile, fluxurile de capital și lichiditatea de către modificările mediului în care funcționează.

Supravegherea macroprudențială pentru bănci se bazează pe identificarea băncilor individuale aflate în riscul de faliment și pe capacitatea sistemului bancar de a absorbi potențialele șocuri externe. Supravegherea sistemului bancar și a celui financiar poate oferi indicatori de avertizare timpurie asupra problemelor ce afectează băncile individuale. Experiența dobândită pe baza episoadelor anterioare poate fi de asemenea folosită.

Comitetul Basel de supraveghere bancară (2015) prezintă în lucrarea „Report on the impact and accountability of banking supervision” o descriere a obiectivelor strategice ale sistemului financiar, instituțiilor și piețelor asupra stabilității financiare (tabel nr. 1). Printre acestea se află o serie de obiective de tip preventiv precum managementul prudent pentru prevenirea neregulilor, monitorizarea profilului de risc, abordarea pe baza riscului și crearea unor mecanisme de avertizare.

Tabelul nr. 1. Descrierea obiectivelor strategice pentru asigurarea stabilității financiare

Categorie	Obiective strategice
Sistemul financiar	<ul style="list-style-type: none"> • Să asigure o gestionare prudentă a stabilității financiare de ansamblu, asigurarea eficienței și competitivității sale, pentru a preveni neregulile din sistemul bancar și pentru a se asigura buna guvernare și transparență a procesul decizional
Instituțiile	<ul style="list-style-type: none"> • Parametrii financiari care afectează performanța financiară a băncilor • Monitorizarea profilului de risc al instituțiilor și luarea deciziilor preventive • Respectarea principiilor de guvernare, evaluarea structurii riscului, controlul intern, auditul intern și gestionarea riscurilor sistemului bancar • Abordări bazate pe risc, strategii pe termen mediu, abordarea țintă
Economie-piețe	<ul style="list-style-type: none"> • Pentru a asigura buna funcționare a piețelor financiare • Măsuri pentru corectarea dezechilibrelor financiare și stabilizarea sistemului financiar și de credit • Crearea unui mecanism de avertizare a crizelor financiare • Facilitarea furnizării de credite, asigurarea respectării normelor bancare, pentru a preveni neregularitățile sistemului bancar care pot crea prejudicii întregii economii • Măsuri de combatere a spălării banilor și luptei împotriva terorismului

Sursa: Comitetul de Supraveghere Basel (2015)

În acest sens am colectat din publicațiile periodice ale Băncii Naționale a României o serie de indicatori cu frecvență lunară, grupați în patru categorii: indicatori prudențiali cheie, indicatori de risc bancar, indicatori de credit și angajamente acordate, indicatori de calitate a portofoliului de credite.

Pentru a determina starea generală a sistemului bancar românesc și pentru a identifica atât punctele forte, cât și slăbiciunile sale, indicatorii colectați au fost încadrați printr-o abordare CAMELS (tabel nr. 2). Abordarea reprezintă un sistem de rating bancar și de avertizare timpurie dezvoltat în anul 1979 în Statele Unite ale Americii, bazată pe patru componente ce reflectă agregarea poziției sistemului bancar: adecvarea capitalului, calitatea activelor, managementul, profitabilitatea și lichiditatea. Principalul obiectiv al acestora constă în identificarea timpurie a acelor bănci (ca parte semnificativă a sistemului financiar) ce se confruntă cu insuficiențe operaționale și financiare. Identificând exact care dintre cele patru componente ale sistemului bancar se confruntă cu dificultăți, se pot lua măsuri specifice acelei arii pentru a se acționa direct asupra deficiențelor și a se împiedica propagarea acestora asupra celorlate arii bancare sau mai grav asupra sistemului financiar.

Tabelul nr. 2. Clasificarea CAMELS

Categorie	Descriere
Adecvarea capitalului	<ul style="list-style-type: none"> • Rata de solvabilitate • Rata capitalurilor
Calitatea activelor	<ul style="list-style-type: none"> • Rata Generală de risc • Raportul împrumuturi interbancare și investiții/Total active brute • Raportul credite acordate nebancați clienți/Total active brute • Raportul credite restante și îndoielnice net/Total portofoliu credite net • Raportul creanțe restante și îndoielnice/Total active nete • Raportul creanțe/fonduri nete restante și îndoielnice atrase și împrumutate • Rata riscului de credit • Rata creditelor ne-performante • Total sume datorate și restante • Numărul total al debitorilor și numărul debitorilor restanți • Numărul interogarilor CRB • Numărul debitorilor raportați de două sau mai multe bănci • Numărul creditelor acordate și angajamentelor asumate de către bănci • Creditele acordate și angajamentele asumate de către bancă companiilor în funcție de forma de proprietate a acestora • Creditele acordate și angajamentele asumate de bancă în funcție de industria debitorului • Credite de: trezorerie, echipamente, împrumuturi de valori, angajamentele asumate în legătură cu o persoană non-bancară sau persoana juridică, exporturile, imobiliare și alte împrumuturi, obligațiuni • Clasificarea creditelor și angajamentelor asumate de bănci în funcție de maturitate: pe termen scurt (<12 luni), pe termen mediu (1-5 ani) și pe termen lung (> 5 ani)

	<ul style="list-style-type: none"> • Expunerea totală a creditelor acordate clienților clasificate în standard, de observație, sub-standard îndoielnic și pierdere
Structura managementului	<ul style="list-style-type: none"> • Bănci de stat și cu capital majoritar de stat • Bănci private și cu acționariat privat • Bănci persoane juridice române • Sucursale ale unor bănci străine
Castiguri	<ul style="list-style-type: none"> • Provizionul total pentru categoriile standard, în observație, sub-standard îndoielnic și pierdere
Lichiditatea și finantarea	<ul style="list-style-type: none"> • Rata de lichiditate
Senzitivitatea la riscul de piață	<ul style="list-style-type: none"> • Credite și angajamente asumate de bănci în funcție de moneda creditului: RON, EUR, USD și altă valută

Sursa: prelucrare proprie a bazei de date

Adecvarea capitalului oferă o “zonă tampon” necesară în cazul fluctuațiilor veniturilor, oferind protecție împotriva riscului de neplată a sistemului bancar, menținerea sa la un nivel adecvat fiind un element critic pentru bănci. Această cerință ilustrează obligația unei bănci de a-și menține un anumit nivel al capitalului, proporțional cu riscul asumat de aceasta, astfel încât să fie capabilă să-și îndeplinească obligațiile asumate. În România raportul fonduri proprii la total active ponderate în funcție de risc trebuie să fie $\geq 12\%$. Rata capitalului propriu raportat la total active ponderate în funcție de risc trebuie să fie $\geq 8\%$.

Calitatea activelor este determinată ca o funcție bazată pe condițiile actuale care pot determina deteriorarea sau îmbunătățirea condițiilor viitoare din sistemul bancar și trebuie privită prin prisma gradului de acoperire cu provizioane a acestor credite. Aceasta poate fi apreciată printr-o serie de indicatori. Rata generală la risc este definită prin raportul dintre activele bilanțiere și extrabilanțiere ponderate în funcție de risc raportate la activele bilanțiere și extrabilanțiere la valoarea contabilă, având nivelul optim al acesteia dacă raportul este \leq (media pe sistem sau grupa de bănci-30% din media pe sistem sau grupa de bănci). Un alt indicator este dat de raportul total credite restante și îndoielnice raportat la total portofoliu credite la valoare netă, nivelul optim al acestuia fiind $\leq 2\%$. Rata riscului de credit la valoare netă, definită prin raportul dintre credite și dobânzi clasificate în îndoielnic și pierdere raportate la total credite și dobânzi clasificate este considerată optimă dacă are un nivel $\leq 5\%$. Ponderea creditelor bancare și nebankare, a plasamentelor interbankare și a dobânzilor aferente acestora clasificate în categoriile substandard, îndoielnic și pierdere în total capitaluri și provizioane are un nivel optim pentru un indicator $\leq 5\%$. Raportul creanțe restante și îndoielnice la total active la valoare netă este optim pentru un nivel al indicatorului $\leq 2\%$. Raportul creanțe restante și îndoielnice la valoare netă raportat la capitaluri proprii este optim dacă este $\leq 30\%$ și dacă capitalurile proprii sunt pozitive. Gradul de provizionare ce se calculează ca raport între provizioanele aferente creditelor și plasamentelor raportat la expunerea ajustată a creditelor și plasamentelor clasificate în categoriile sub-standard, îndoielnic și pierdere este optim dacă este $\geq 100\%$. Indicatorul de acoperire a creditelor și a plasamentelor neperformante calculate ca raport între fondurile proprii diminuate cu creditele bancare și nebankare, plasamentele interbankare și dobânzile aferente clasificate în îndoielnic și pierdere expunere ajustată, raportate la total active la valoare netă este optim pentru un nivel $\geq 8\%$.

Calitatea managementului este un indicator cheie întrucât evaluează capacitatea managementului de identificare și răspuns la momente de dificultate financiară, având la bază un proces de evaluare, monitorizare și control al riscurilor. Acesta evidențiază măsura în care managementul unei bănci reușește să identifice, cuantifice și să monitorizeze riscurile la care instituția se expune: riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul de piață, riscul operațional, riscul reputațional și orice alte riscuri derivă din acestea.

Nivelul câștigurilor depinde de capacitatea sistemului de gestionare a activelor și pasivelor, fiind evidențiată de profitabilitatea sistemului bancar arată în ce măsură activitatea acestuia este eficientă. Acesta este evidențiat printr-o serie de indicatori, dintre care sunt de menționat ROA (Return on assets) și ROE (Return on equity). ROA se calculează ca raport între profitul net și valoarea totală a activelor nete și atinge pragul optim pentru un nivel $\geq 5\%$. ROE se calculează ca raport între profitul net și capitalurile proprii și atinge nivelul optim pentru un nivel $\geq 11\%$.

Lichiditatea sistemului bancar arată capacitatea acestuia de a face față unor șocuri neașteptate, evidențiând totodată și capacitatea de gestionare și monitorizare a riscurilor la care acesta se expune. Indicatorul de lichiditate efectivă ce se calculează ca raport între lichiditatea efectivă și lichiditatea necesară este optim pentru un nivel $> 1.3\%$. Indicatorul de lichiditate imediată ce se calculează ca raport între valoarea netă a disponibilităților și depozitelor la bănci și a altor titluri raportate la sursele atrase și împrumutate este optim pentru un nivel $> 45\%$.

Sensibilitatea la riscul de piață arată gradul în care modificări ale ratelor dobânzilor și ratelor de schimb valutar pot afecta negativ veniturile unei instituții financiare.

2. Ipotezele cercetării

Cercetarea se bazează pe un model subiectiv de interpretare a semnalelor oferite de variabilele economice și financiare, trecut prin filtrul propriei înțelegeri și coroborate cu baza oferită de literatura de specialitate.

O prima ipoteză pe care lucrarea își propune să o demonstreze este evoluția corelată a unor variabile economice, între acestea fiind o relație direct pozitivă sau negativă. A doua ipoteză pe care lucrarea își propune să o demonstreze este existența indicatorilor de avertizare timpurie care furnizează un semnal în timp util cu privire la problemele resimțite asupra sistemului bancar.

3. Evaluare semnalelor de avertizare economică

În timpul cercetării au fost analizate relațiile semnificative existente între indicatorii potențiali utilizați în cercetare.

În tabelul 3 am calculat matricea de corelare incluzând toți indicatorii utilizați în analiza, iar în tabelul nr. 4 sunt disponibile statisticile descriptive ale variabilelor analizate.

Tabelul nr. 3 : Matricea de corelație a variabilelor

	indicator 1	indicator 2	indicator 3	indicator 4	indicator 5	indicator 6	indicator 7	indicator 8	indicator 9	indicator 10	indicator 11	indicator 12	indicator 13	indicator 14
indicator 1	1.00													
indicator 2	0.92	1.00												
indicator 3	(0.36)	(0.37)	1.00											
indicator 4	0.81	0.70	0.15	1.00										
indicator 5	(0.95)	(0.87)	0.37	(0.84)	1.00									
indicator 6	(0.39)	(0.28)	(0.57)	(0.76)	0.45	1.00								
indicator 7	(0.43)	(0.31)	(0.55)	(0.78)	0.48	1.00	1.00							
indicator 8	0.78	0.72	0.08	0.84	(0.78)	(0.56)	(0.59)	1.00						
indicator 9	(0.42)	(0.30)	(0.55)	(0.78)	0.47	1.00	1.00	(0.58)	1.00					
indicator 10	(0.60)	(0.49)	(0.46)	(0.93)	0.63	0.90	0.91	(0.76)	0.91	1.00				
indicator 11	(0.06)	(0.08)	0.68	0.30	0.10	(0.41)	(0.41)	0.38	(0.40)	(0.47)	1.00			
indicator 12	(0.77)	(0.68)	(0.19)	(0.93)	0.81	0.81	0.82	(0.87)	0.82	0.91	(0.33)	1.00		
indicator 13	(0.59)	(0.48)	(0.48)	(0.92)	0.62	0.92	0.93	(0.76)	0.93	0.99	(0.46)	0.92	1.00	
indicator 14	(0.57)	(0.46)	(0.50)	(0.91)	0.61	0.93	0.93	(0.74)	0.93	0.99	(0.47)	0.92	1.00	1.00

Senificația indicatorilor

indicator 1 = Indicatorul de solvabilitate, indicator 2 = Rata fondurilor proprii, indicator 3 = Rata generala de risc, indicator 4 = Raportului plasamente si credite interbancare la valoarea bruta/Total activ la valoarea bruta, indicator 5 = Raportului credite acordate clientelei nebanzare la valoarea bruta/Total activ la valoarea bruta, indicator 6 = Raportului credite restante si indeielnice ale clientelei nebanzare la valoarea neta/ Total portofolii credite aferente clientelei nebanzare, indicator 7 = Raportului total creante restante si indeielnice/Total activ val neta, indicator 8 = Raportului total creante si indeielnice la val neta/ Fp de nivel 1, indicator 9 = Raportului total creante restante si indeielnice la val. neta/Surse atrase si imprumutate, indicator 10 = Ratei riscului de credit, indicator 11 = Indicatorul de lichiditate (lichiditate efectiva/lichiditate necesara), indicator 12 = Expunere totala, indicator 13 = Provizioane totale, indicator 14 = Pierdere totala

Tabelul nr. 4 Statistici descriptive ale variabilelor utilizate în analiză

Descriere	indicator 1	indicator 2	indicator 3	indicator 4	indicator 5	indicator 6	indicator 7	indicator 8	indicator 9	indicator 10	indicator 11	indicator 12	indicator 13	indicator 14
Media	18	9	46	27	51	3	2	1	2	12	2	81,505	12,970	11,666
Eroarea standard	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	4,973	1,225	1,139
Mediana	17	8	46	29	58	1	0	2	0	4	2	78,248	2,199	1,360
Modulul	28	8	45	31	60	0	0	-	0	3	1	#N/A	#N/A	#N/A
Deviația standard	5	2	5	9	11	4	3	1	3	11	1	66,717	16,431	15,283
Sample Variance	22	3	30	84	124	19	6	2	8	124	0	4,451,133,486	269,992,706	233,558,171
Kurtosis	(1)	(1)	(1)	(2)	(1)	0	0	(1)	0	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)
Skewness	1	1	0	(0)	(1)	1	1	0	1	1	1	0	1	1
Range	17	6	22	26	35	12	7	5	8	32	2	210,430	46,323	43,240
Minim	12	7	36	13	31	0	0	-	0	1	1	74	2	2
Maxim	29	12	58	40	65	13	7	5	8	33	3	210,504	46,325	43,242
Suma	3,285	1,623	8,241	4,908	9,244	536	319	258	358	2,077	340	14,670,821	2,334,663	2,099,915
Cuantificare	180	180	180	180	180	180	180	180	180	180	180	180	180	180

Observație

Indicatorii au aceeași semnificație ca la tabelul nr. 3

Centralizând variabilele care au influențat un număr cât mai mare de alte variabile economice, se observă faptul că cele mai importante sunt indicatorul de solvabilitate, rata fondurilor proprii, rata generală de risc și raportul plasamente și credite interbancare la valoarea brută/total activ la valoarea brută. A se vedea tabelul nr. 5.

Tabelul nr. 5. Top indicatori influenți

Indicator	Influențe ridicate	Influențe medii	Influențe slabe	Total
Indicatorul de solvabilitate	8	4	1	13
Rata fondurilor proprii	2	6	3	11
Rata generala de risc	4	4	3	11
Raportul plasamente și credite interbancare la valoare brută/Total activ la valoare brută	1	1	8	10
Raportului credite acordate clientelei nebankare la valoare brută/Total activ la valoare brută	5	3	1	9
Raportului credite restante și indoelnice ale clientelei nebankare la valoare netă/ Total portofoliu credite aferente clientelei nebankare	7	1		8
Raportului total creanțe restante și indoelnice/Total activ val. netă	6	1		7
Raportului total creanțe și indoelnice la val netă/Fp de nivel 1	5	1		6
Raportului total creanțe restante și indoelnice la val netă/Surse atrase și imprumutate	4	1		5
Rata riscului de credit	3	1		4
Indicatorul de lichiditate (lichiditate efectivă/lichiditate necesară)		3		3
Expunere totală		3		3
Provizioane totale	3			3
Pierdere totală	2			2

Prin urmare, se poate afirma următorul fapt: componentele de capital din cadrul abordării CAMEL dețin cel mai important rol în cadrul sistemului bancar românesc.

Concluzii

Această analiză asupra sistemului bancar românesc confirmă ipotezele cercetării conform cărora există o serie de indicatori potențiali care ne oferă semnale de avertizare în identificarea momentelor de presiune ale sistemului bancar asupra economiei. Sumarizand principalele rezultate, reiese faptul că aceste semnale apar la orizonturi diferite de timp. De asemenea, o altă idee care se desprinde este aceea că deși există o serie de indicatori semnificativi în explicarea perioadelor de instabilitate financiară prin prisma sistemului bancar, nu toți dintre aceștia ne oferă semnale utile, în ideea că o parte dintre aceste semnale vin cu întârziere, acestea nefiind de folos reprezentanților de politică în demersurile întreprinse în mod continuu.

Centralizand variabilele care au influențat un număr mai mare de alte variabile economice, se observă faptul că cele mai importante sunt componentele de capital (indicatorul de solvabilitate, rata fondurilor proprii, rata generală de risc), urmate de componenta de active (raportul plasamente și credite interbancare la valoare brută/total activ la valoare brută).

Rezultatele cercetării sunt utile doar în ideea că acestea oferă o imagine asupra indicatorilor care ar putea fi monitorizați în mod continuu de către factorii de decizie.

Referințe

- Adrian Cosmescu , 2015. *Supravegherea bancară – evoluție, principii, instrumente*, Banca Națională a României, Direcția Supraveghere, București
- Asli Demircuc-Kunt, Enrica Detragiache, 1977. *The determinants of banking crises in developing and developed countries*. *International Monetary Fund*, Vol. 45, No. 1, pag. 81- 109
- Basel Committee on Banking Supervision, 2015. *Guidelines for identifying and dealing with weak banks*. <http://www.bis.org/bcbs/publ/d330.htm>, [Accesd 4 August 2016]
- Basel Committee on Banking Supervision, 2015. *Report on the impact and accountability of banking supervision*, <http://www.bis.org/bcbs/publ/d326.htm> [Accesd 2 July 2016]
- Carl-Johan Lindgren Garcia and Matt g. Sal, 1996. *Macroeconomic management and Bank soundness*. *International Monetary Fund*, <http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=1538> [Accesd 4 August 2016]
- Gerard Caprio Jr. and Daniela Klingebiel, 1996. *Bank insolvency: Cross-country Experience*. *World Bank, Policy Research working paper, no. 1620*, <http://documents.worldbank.org/curated/en/761051468739458460/pdf/multi-page.pdf> [Accesd 4 August 2016]
- Global Competitiveness report. *World economic forum*, [http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global Competitiveness Report 2015-2016.pdf](http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global%20Competitiveness%20Report%202015-2016.pdf) [Accesd 12 July 2016]
- Graciela Laura Kaminsky and Carmen Reinhart, 1999. The twin crises: the causes of banking and balance-of-payments problems. *American economic review*, Vol 89, No. 3 pag. 473-500